

Спогади Святослава Іванова*

2

Святослав Іванов у деяких аспектах більше розумів Параджанова, ніж я. Він знав, що Параджанов - далека від політики людина, і тому сміливо підтримував його і всю «заборонену школу».

Він вважав, що у кожної людини можуть бути **свої думки** і вона має на них право.

*В лютому **Святославу Іванову** виповнилося б 80.

Святослав Іванов і Сергій Параджанов, фото з архіву Т.Шевченко.

Сергію Параджанову вручають приз «Південний Хрест» — нагороду кінофестивалю в Мар-дель-Плата. Київ. 1965.

Дорога Ларисо Іванівно!

Знайшла дуже цікаві і, на мій погляд, цінні спогади Святослава Іванова про аргентинський фестиваль у Мар-дель-Плата. Вони ніде не друкувались. Там згадується ім'я Тамари і мої слова, що я вважаю Сергія Параджанова генієм. Він пише, що до цього слова треба ставитись дуже обережно. Я тільки тепер прочитала ці записи, бо вже після ув'язнення Сергія ми, розмовляючи з ним на цю тему, дійшли висновку, що це так. Пам'ятаю, як читала йому вірш Максиміліана Волошина: «С каждым днем все диче И все глуше мертвенная Цепенеет ночь. Смердный ветер, как свечи, жизни тушит. Ни позвать, ни крикнуть, ни помочь. Страшен жребий русского поэта. Неисповедимый рок ведет Пушкина под дуло пистолета. Достоевского на эшафот...»

А Святослав продовжував — така, мабуть, вже доля не схожих ні на кого людей — таке було з Рембрантом, Ван-Гогом, Гогеном та іншими геніями, вони живуть у майбутньому і тому, як більше на оці, для держави і бюрократичного апарату.

Помиляється Леонід Череватенко, коли пише, що Сергія Параджанова заарештували за виступи, які відбулись в кінотеатрі «Україна» на прем'єрі фільму «Тіні забутих предків», що він заслужив «в обивателів і владу імущих звання українського націоналіста». Ні КДБ, ні ЦК, ні його друзі не вважали Параджанова націоналістом. Так, він пристрасно був закоханий в Україну, її народ, вона для нього була другою Вітчизною. Але Сергій — глибоко аполітична людина, людина мистецтва, він ніколи не ліз у політику і, коли Івана Дзюбу звільнили після арешту і друзі відвернулись від нього за його каяття, Сергій єдиний зустрів його і влаштував для нього свято. Бо, хоч і рідко ходив у храм Божий, але в душі був християнин, всепрощаючий і розуміючий.

«Вы говорили о злости, — писав він мені з ув'язнення, — ее у Вас и не было. Вы просто злились, т.к. в основе — обиды. А мы — дети. Разве мы не похожи на наших детей, когда они злятся? Потом это проходит. И мы спим. Или читаем. Или пишем». Чи ось, ще з одного листа: «Как страшно прозевать прекрасное!!! Если бы мне талант Достоевского — я бы совершил чудо! Но его нет. Есть другой. Певучий — и он тут смешен и вульгарен. Тут хроники прокаженных и уцененных...» «Живу — привык, опять потрясен, влюбляюсь, волнуясь, рисую и не пишу».

Там, серед «прокажених і уцінених», він закохувався у людей, бачив у них образ і подобу Божу. Тому і вижив. «Я — добро, я — добро,» — кричав він обурений, коли мені дуже сподобалась новела Дмитра Павличка про голову колгоспу, який власними руками вирубав свій сад. «Це не моє, не зможу я цього зробити. Я думав, хоч ви мене розумієте, а ви, як усі».

То був єдиний раз, коли він підвищив голос, а я образилась. Тоді Святослав вже був звільнений з посади голови Комітету, а я ще трималась на студії імені Довженка, де й відбувалось це обговорення. Новела Павличка справді прекрасна. Але для Параджанова, людини аполітичної, там була політика і злість, бо у нього — інший талант...

Святослав Іванов у деяких аспектах більше розумів Параджанова, ніж я. Він знав, що Параджанов — далека від політики людина і тому сміливо підтримував його і всю «заборонену школу». Він вважав, що у кожної людини можуть бути свої думки і вона має на них право. Сам Святослав не тільки мав свої думки, а й завжди відстоював їх і ніколи не зраджував їх. Тому й почали його цькувати і стежити за кожним його кроком. Фестивальний триумф «Тіней...» — це велике свято для України — був дуже коротким. Свої спогади Іванов пише вже тоді, коли Сергій був в'язнем.

Святослав ще працював у АПН — він намагається осмислити жахливі події, які трапились на кіностудії імені Довженка (початок кінця). Крадькома пише дисертацію про поетичний кінематограф, згадує щасливі дні у Мар-дель-Плата. Спогади його обірвались, коли хотів писати про жорстокість і ворогів, які несподівано почали нищити «золото», по якому ходили.

Тамара Шевченко. Крим, Топловка.